

Як розпочати навчальний рік

1. Дайте дітям знов відчутти себе згуртованим колективом.

Навіть у найдружніших колективах у перші дні після повернення з канікул учні заново вибудовують міжособистісні стосунки, проходячи від відчуття якоїсь скутості в спілкуванні до свободи взаємодії і появи відчуття приналежності до класу. Для того, щоб діти швидше знов відчували себе згуртованим колективом, необхідно якомога більше уваги в перші дні приділити колективним заходам. Походи, капусники, спільний випуск газети, театральні постановки, створення символу класу, смішного фотоальбому перших днів у школі, заповнення жартівливого паспорта класу і ведення літопису — ці і багато інших заходів допоможуть швидко згуртувати дітей.

2. Дайте учням можливість поділитися літніми враженнями.

У перші дні приходу до школи дітям хочеться в першу чергу розповісти про літні враження. При цьому розмову про літо не повинно зводити до твору «Як я провів літо» — діти не дуже готові зразу, в перших числах вересня, писати твори. Хай школярі принесуть літні фотографії і оформлять ними стіну класу, зробивши потрібні підписи; нехай учні по командах видадуть газети з літніми враженнями або приготують невеликі командні виступи про літні враження.

3. Підтримайте інтерес учнів до занять.

Майже усі учні приходять у школу після канікул досить вмотивовані — їм хочеться йти в школу. Проте це почуття може швидко згаснути, якщо початок навчального процесу не «запалює» дитину — організовано нецікаво або дитина ще не зосередилася на навчанні. «Як зустрінеш новий рік, так його і проведеш» — свідчить мудрість. Це актуально і для шкільної мотивації — гарний початок навчання дає потужний поштовх на довгий час. Тому важливо всіляко підтримувати ту мотивацію, з якою учень прийшов у школу, організовуючи навчальний процес, у тому числі повторення, в цікавій формі, створюючи безпечне середовище в класі.

4. Поєднуйте на уроці серйозні та цікаві моменти.

Діти фізіологічно і психологічно не можуть відразу ж після канікул швидко ввійти в колишній темп діяльності і виявити колишню працездатність — учням важко довго підтримувати увагу, працювати в одному темпі. Для мінімізації цих явищ доцільно проводити більше фізкультхвилинок, на уроках організовувати більш часті зміни різних видів діяльності, поєднувати серйозні та цікаві моменти.

5. Нагадайте учням про правила.

Школярам властиво забувати правила поведінки, спілкування, які, здавалося б, не раз згадували і розбирали. З одного боку, це пов'язано з природною забудькуватістю, а з іншого боку, набирає чинності «штучна» забудькуватість, коли дитина намагається перевірити межу — може, в цьому році це правило вже неактуальне, може, вчитель про нього забув? Тому на початку року важливо знову повернутися до необхідних правил, щоб показати учням, що вони нікуди не поділися. Важливо проконтролювати, як школярі дотримуються цих правил.

6. Обговоріть з учнями майбутні заходи.

Для школярів важливо знати, що їх чекає у класному житті хоча б на чверть вперед, а також брати участь у плануванні заходів. Учні виявляють підвищену активність у подальшій реалізації тих справ, які вони запропонували самі.

7. Підтримайте учня в прагненні стати краще.

Часто учні приходять першого вересня з бажанням почати нове життя — вони готові вчитися краще або виправити поведінку. Але все це зможе реалізуватися, якщо вчитель допоможе їм. Адже якщо дитина не відчуває підтримки дорослого у своєму прагненні, то всі ініціативи поступово згасають.

ПАМ'ЯТКА ВЧИТЕЛЯМ, ЯКІ ВИКЛАДАЮТЬ У 5 КЛАСІ

Працюйте над формуванням колективу через різноманітні доручення, змінюючи групи. Розвивайте почуття колективізму через спільну турботу про престиж класу (зовнішній вигляд, успіхи в навчанні, максимальна участь у святах, естафетах, конкурсах).

Уникайте «гострих» кутів, проявляйте стриманість, терплячість.

Пам'ятайте: діти потребують ласки, ніжності, співучасті, турботи.

Вчасно й мудро підтримуйте дитячу активність. Придивіться до своїх майбутніх учнів. Познайомтеся з методикою викладання в початкових класах.

Опрацюйте спеціальну психолого-педагогічну літературу.

Пам'ятайте: легше з першого уроку викликати до себе довіру, любов дитини, ніж потім подолати недовіру.

Не змінюйте різко методи роботи, використовуйте ігровий матеріал, інструктажі, пам'ятки, алгоритми, картки-опори, зразки виконання.

Протягом уроку та додому давайте конкретні доступні завдання й домагайтесь їх чіткого виконання.

Щоденно перевіряйте письмові роботи учнів, домагайтесь систематичної роботи над помилками.

Ретельно обміркуйте заходи та прийоми розвитку мислення, усного та писемного мовлення учнів. Розробіть відповідний роздавальний матеріал.

Забезпечуйте систематичне повторення.

Уникайте перевантаження дітей.

Як уникнути неуспішності школярів

Створювати доброзичливу атмосферу в класі.

- Дозволяти учням перед відповіддю біля дошки користуватися посібниками.
- Давати план відповіді, дозволяти користуватись планом, складеним удома.
- Допомогати сконцентрувати увагу на головних питаннях теми.
- Звертати увагу на типові помилки учнів.
- Підбадьорювати учнів при відповіді, створювати ситуацію успіху при поясненні нового матеріалу.
- Темп викладу нового матеріалу повинен бути доступним для «слабких» учнів.
- Акцентувати увагу на головних моментах нової теми.
- З'ясовувати ступінь розуміння матеріалу слабкими учнями, стимулювати записування.
- Використовувати засоби, що збуджують інтерес до теми, ТЗН, наочність, порівняння.
- Утягувати «слабких» учнів у бесіду.

У ході виконання вправ:

- Рационально та обмірковано підбирати вправи для самостійної роботи.
- Оперативно допомагати «слабким» учням у ході виконання самостійної роботи.
- Ураховувати темп роботи учнів.
- Привчати учнів здійснювати самоконтроль у ході самостійної роботи.

При подачі домашнього завдання:

- **Ураховувати оптимальність домашнього завдання.**
- **Координувати обсяг домашнього завдання з іншими предметами.**
- **По можливості, домашнє завдання повинно містити в собі роботу над помилками.**
- **Роз'яснити дітям структуру й особливості виконання домашнього завдання.**
- **Підбирати індивідуальні завдання для слабких учнів.**

Як працювати з обдарованими дітьми

Учителям необхідно пам'ятати, що для обдарованих дітей характерні:

- ❖ різнобічні інтереси і потреба у різноманітній інформації;
- ❖ знання з різних галузей;
- ❖ надання переваги завданням та іграм, які потребують зосередженості, стійкості уваги та передбачають прояв розумових операцій (аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, конкретизація тощо);
- ❖ прагнення відкривати і досліджувати нове (наприклад, інтерес до завдань на кмітливість);
- ❖ уміння тривалий час самостійно грати і працювати;
- ❖ багатий словниковий запас для свого віку;
- ❖ наявність терпіння, що проявляється під час роботи;
- ❖ підвищене почуття відповідальності;
- ❖ значна працездатність та намагання працювати якомога більше (прояв у розв'язанні складних завдань, написанні об'ємних творів тощо);
- ❖ самостійне читання додаткової літератури з найрізноманітніших питань;

- ❖ бажання брати участь у заходах, які підвищують інтерес до навчання (наприклад, олімпіади, вікторини і т. ін.).

Учитель повинен:

1. Бути доброзичливим, чуйним, поважати право іншого бути несхожим на нього.
2. Знатися на психології обдарованих дітей, відчувати їхні потреби та інтереси.
3. Мати високий рівень інтелектуального розвитку.
4. Мати широке коло інтересів і вмінь.
5. Мати почуття гумору (але без схильності до сарказму).
6. Мати живий та активний характер.
7. Виявляти гнучкість, бути готовим переглянути свої погляди і постійно самовдосконалюватися.
8. Мати творчий (бажано, нетрадиційний) світогляд.
9. Мати достатньо високу самооцінку, позитивну «Я – концепцію».
10. Бути емоційно стабільним, бо співпраця з обдарованою дитиною потребує величезних емоційних витрат, а це – велике навантаження.
11. Уміти індивідуалізувати навчання.
12. Уміти модифікувати навчальні програми.
13. Бути готовим до виконання найрізноманітніших додаткових обов'язків, пов'язаних із навчанням обдарованих дітей.

Як формувати адекватну самооцінку школяра

Дітей потрібно вчити постійно аналізувати свої вчинки, намагатися зрозуміти, чому результати певної діяльності не завжди позитивні. Необхідно формувати в них уміння здійснювати всебічну диференційовану самооцінку.

Важливо, щоб учень міг сформуувати власну думку про ту чи іншу свою дію і на цій основі сформуувати висновок, який буде спрямований на оцінку. Вдало сформульований висновок наблизить учня до адекватної оцінки своїх дій, а отже, буде позитивно впливати на його самооцінку.

Учитель має переконати дітей у тому, що, оцінюючи себе, необхідно враховувати думку батьків, учителів, друзів, однокласників і просто знайомих.

Для збагачення досвіду дітей в адекватному оцінюванні себе, вчитель може запропонувати подивитися на себе очима інших людей і оцінити свою поведінку в різних ролях (учня, сина чи доньки, товариша).

Дітей треба вчити вірити в себе, розуміти, що кожна людина має право на помилку. Кожна людина має усвідомити, що якась справа їй вдається краще, а якась – гірше. Помилка – звичайне явище, але треба прагнути її не повторювати. Слід пам'ятати прислів'я: «На помилках вчаться», «Не помиляється той, хто нічого не робить».

Деякі діти звикли відповідальність за свої вчинки перекладати на інших. Виконуючи будь-яке завдання, вони завжди звертаються по допомогу до вчителя або батьків, іноді без вказівок дорослих не в змозі розпочати роботу. Така звичка спричиняє безпорадність під час контрольної роботи, адже діти не звикли довіряти собі, хвилюються, їхня невпевненість заважає їм думати.

Під час обговорення тієї чи іншої ситуації вчитель повинен допомогти дітям дійти висновку, що треба намагатися подолати свою невпевненість і виконувати завдання як на уроці, так і вдома самостійно; переконати, що поступово кількість помилок зменшуватиметься, а впевненість у собі зростатиме, що вірити в свої сили потрібно обов'язково.

У дослідженнях з'ясовано, що уявлення людини про свої здібності, впевненість у собі, як і успішність діяльності, залежать від самооцінки її здібностей. Через самооцінку людина усвідомлює саму себе.

Успішність педагогічного впливу на дитину значною мірою визначається тим, яку самооцінку вдається сформуувати в процесі навчання і виховання. Досить висока адекватна самооцінка дає дитині можливість легко усвідомлювати новий матеріал, упевнено братися за нову справу, критично сприймати досвід і оцінки інших. Поєднання

критичного сприймання навчального матеріалу і оцінок за його опанування керується логікою процесу засвоєння та власними особистісними рисами.

Адекватне уявлення про власні здібності у зв'язку з вимогами конкретної ситуації виступає необхідною умовою психологічного благополуччя. Чим зваженіша самооцінка, тим більша впевненість дитини в пошуку себе в світі дорослого життя.

Умовами розвитку адекватної самооцінки з боку вчителів є:

- о доброзичливість та увага до дитини (звертатись по імені, хвалити за незначні успіхи у присутності інших, тілесний контакт);
- о зацікавленість у її справах (слід запитувати, що робили на уроках (конкретно); що вивчали на тому чи іншому уроці ; що було цікавого; чи не важко; що запам'ятав(-ла), варто попросити переказати);
- о розумні вимоги і демократизм (необхідно враховувати вікові можливості дітей, програмові вимоги, диференційований підхід (за потребою), простота, доступність пояснення матеріалу;
- о допомога у формуванні особистої оцінювальної діяльності (після виконання завдання попросити учня оцінити свою роботу, виправити допущені помилки, знайти правильний шлях попередження помилок у подальшому).

Як підвищити ефективність уроку

- 1. Зробіть мету уроку метою учнів.**
- 2. Серйозно ставтеся до організації уроку.**
- 3. Орієнтуйте учнів на самооцінку діяльності.**
- 4. Запитуйте в учня: «Ти задоволений результатом?», кажіть замість оцінки: «Ти добре впорався з роботою».**

5. Якнайчастіше ставте учнів у ситуацію вибору.
6. Зробіть ситуацію успіху досяжною для кожного учня. Вибирайте такі завдання, під час виконання яких учні частіше досягають успіхів, ніж невдач.
7. Практикуйте роботу в групах, парах.
8. Щоб запобігти порушенню дисципліни на уроці, створіть умови для підвищення якості знань учнів та їхньої самоповаги.
9. Використовуйте всі можливості навчального матеріалу, для того, щоб зацікавити учнів, ставте проблеми, активізуйте самостійне мислення дітей.
10. Не підсилюйте напруження ситуації. Контролюйте свої негативні емоції.
11. Правильно формуйте стосунки з учнями, будьте зацікавлені в їх успіхах, завойовуйте авторитет.
12. Враховуйте вікові особливості учнів у розвитку їх особистості та пізнавальної сфери.
13. Не поважайте менше тих учнів, які мають низькі результати з вашого предмета.
14. Якщо ви отримуєте задоволення від своїх уроків - ви не дарма здійснюєте педагогічну діяльність.